

Sveriges förenade studentkårer

Handläggare: John Tumpane

Datum: 2011-05-02

Dnr: PM2-3/1011

Remissvar angående Svart på vitt – om jämställdhet i akademien (SOU 2011:1)

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har av regeringen fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Remiss (SOU 2011:1).

SFS inkommer här med sitt remissvar.

Stockholm dag som ovan

Beatrice Högå
Ordförande

beatrice.hoga@sfs.se
08- 54 57 01 07

John Tumpane
Utredare

john.tumpane@sfs.se
08- 54 57 01 12

Synpunkter på betänkandet: Svart på vitt – om jämställdhet i akademien (SOU 2011:1)

Översikt

Inledningsvis vill Sveriges förenade studentkårer (SFS) konstatera att Delegationen för jämställdhet i högskolan har gjort ett gediget arbete i att måla upp problembilden beträffande jämställdhet i högskolevärlden. Det är en helhetlig och välbeskriven bild av ett väldigt komplext och svåröverskådligt problem. SFS menar att de insikter och problem som har identifierats i detta betänkande måste tas på allvar av regeringen och universitetet samt övriga aktörer i högskolevärlden - hur man än ställer sig till Delegationens förslag till åtgärder.

10.2 Styrning

10.2.1 Rekryteringsmål

SFS tillstyrker att uppföljning och återkoppling av rekryteringsmålen bör förbättras. Målen utgör ett viktigt mått för att följa utvecklingen hos lärosätet och synliggöra jämställdhetsproblematiken. Tydliga mål bör även formuleras och följas upp för alla nivåer i den akademiska karriären, i synnerhet för att kartlägga utvecklingen i den vertikala leden såväl tidsmässigt.

10.2.2 Jämställdhetsbonus

SFS ställer sig tveksamt till betänkandets förslag om att införa en jämställdhetsbonus. Som incitament kan en jämställdhetsbonus ha en positiv men begränsad effekt. Det föreslagna beräkningssystemet är dock problematiskt på flera sätt.

SFS befarar att det kan leda till ett felaktigt fokus med punktinsatser för vissa indikatorer som får ett stort utslag i beräkningsmodellen, till exempel könsfördelningen bland professorer, istället för att ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra hela verksamheten vilket är målet med jämställdhetsintegrering.

Då de kvantitativa indikatorerna sammanställs på lärosätetsnivå kan den ämnes- och/eller fakultetsmässiga könsfördelningen maskeras. Detta öppnar upp för risken att t.ex. könsbundna studie-/yrkesval blir en icke-fråga för universitetet och att insatserna istället riktas till fel områden för att uppnå en till synes bra prestation på aggregerad nivå.

10.2.3 Kvalitetsutvärderingssystem

SFS delar Delegationens åsikt att jämställdhetsaspekten måste finnas med i kvalitetsutvärderingssystemet och menar att jämställdhet och kvalitet inte går att avskiljas. Eftersom kvalitetsutvärderingssystemet i nuvarande form fokuserar på de skriftliga arbeten ser vi möjligheten att

integrera jämställdhetsaspekten som begränsad. SFS för en kontinuerlig dialog med Högskoleverket och Utbildningsdepartementet om kvalitetsutvärderingssystemet och därför avstår från att vidare kommentera betänkandets förslag här.

10.2.4 Examensbeskrivningar

SFS anser att en omskrivning av examensbeskrivningarna och målen måste ske i samråd med sakkunniga i högskolpedagogik samt studentrepresentanter och inte enbart av Regeringskansliet eller Högskoleverket, vilket har varit Delegationens förslag. Sammanfattningsvis tillstyrker SFS förslaget men med reservationen att studenter och pedagoger ska vara inblandade i processen.

10.2.5–10.2.6 Forskningsfinansiering

SFS tillstyrker betänkandets båda förslag angående hur forskning finansieras. Vidare anser SFS att hänsyn bör tas i den kommande forskningspropositionen till de fyra faktorer/uppgifter identifierade av Delegationen och inte enbart i myndighetsinstruktionerna till forskningsråden och Vinnova.

10.2.7 DO

SFS tillstyrker att Diskrimineringsombudsmannen (DO) ska ges i uppdrag att göra en helhetsgranskning av lärosätenas jämställdhetsarbete. Vidare vill SFS betona att alla sju diskrimineringsgrunder ska inkluderas. En sådan granskning i sig, om än önskvärd, leder inte nödvändigtvis till förändring. SFS förespråkar att uppdraget utförs i samarbete med Högskoleverket för att ha möjlighet att vidta åtgärder mot de lärosäten som inte uppfyller kraven eller som anses kunna förbättra sitt jämställdhetsarbete.

10.3 Stöd

10.3.1 Högskoleverkets uppdrag

SFS tillstyrker förslaget att Högskoleverkets uppdrag bör förtydligas och vässas för jämställdhetsområdet. I våra synpunkter på flera av förslagen i 10.4 (se nedan) framkommer det att vi anser att en förbättrad uppföljning och tydligare riktlinjer att stödja och ingripa i jämställdhetsarbetet hos lärosätena behövs. Vi anser det lämpligt att HSV ansvarar för detta och tar ett helhetsansvar för sektorn.

10.3.2 Resurser till FAS

SFS tillstyrker rekommendationen om ökade resurser till strukturförändring på lärosätetsnivå.

10.4 Strategi

SFS noterar att Delegationen har tagit hänsyn till lärosätenas ökade självständighet och tendensen till mindre reglering av högskolesektorn vilket har resulterat i indelningen av förslagen under rubrikerna ”styrning, stöd och strategi.” Dock är flertalet av rekommendationerna under rubriken 10.4 Strategi egentligen en uppmaning att följa befintliga förordningar. Därför är det inte orimligt att förslagen under rubriken ”strategi” inte bara förblir en uppmaning till lärosätena utan även ska integreras i rekommendationerna i 10.2 och 10.3 om styrning och uppföljning, för att säkerställa att de genomförs.

10.4.1 Könsbundna studieeval

SFS tillstyrker att ett bredare arbetssätt för att bryta könshundna studieeval behövs.

10.4.2 Högskolepedagogik

SFS anser att högskolepedagogisk kompetens och handledarutbildning är avgörande i högskolans arbete med att säkerställa utbildnings- respektive forskningskvaliteten och har en nyckelroll att spela i jämställdhetsarbetet . För oss är det självklart att den pedagogiska utvecklingen ska vara fortlöpande och alltid bör genomsyras av ett genusperspektiv (likaså likabehandling). Att krav på dessa kompetenser har tagits bort från Högskoleförordningen innebär en stor utmaning för lärosätena att motivera och uppmärksamma behovet av pedagogisk utveckling, i synnerhet när lärandeprocessen inte granskas i det nya kvalitetsutvärderingssystemet. SFS ställer sig bakom förslagets målsättning men menar att det krävs en uppvärdering av pedagogiska meriter och en förståelse för dess betydelse i jämställdhets- och kvalitetsarbete på flera håll.

10.4.3 Studentmedverkan

SFS välkomnar att Delegationen poängterar den viktiga roll studentinflytande har i högskolans jämställdhetsarbete. Dock vill vi understryka att Högskoleförordningen redan förpliktigar lärosätena att säkra studentrepresentation i både beredande och beslutande processer och bör tillämpas av högskolorna i alla organ, inte minst de som behandlar jämställdhets- och likabehandlingsfrågor. SFS stödjer Delegationens förslag men anser att det krävs mer än att understryka lärosätenas ansvar för att säkerställa studentmedverkan. En stark och drivande studentmedverkan i jämställdhetsarbetet kräver ett oberoende studentinflytande vilket i sin tur kräver en rimlig men framförallt ovillkorad finansiering av studentkårerna.

10.4.4 Ledarskap

Vi delar Delegationens bild av behovet av ett välfungerande akademiskt ledarskap. SFS tillstyrker därför förslaget och vill understryka vikten av tydliga och utarbetade rutiner för att hantera arbetsmiljöfrågor och anställningsprocesser. I dessa frågor ska det vara självklart att doktorander alltid betraktas som likvärdiga medlemmar i lärar-/forskarkollektivet.

Av erfarenhet vet SFS att välformulerade jämställdhetsstrategier på central nivå ofta har svårt att sippra ner och förverkligas på fakultets- och institutionsnivå. Vi ställer oss bakom förslaget för jämställdhetsaspekter i rektorsutbildning men vill samtidigt påpeka att denna kompetens samt utbildning och stöd i akademiskt ledarskap behövs även på prefektnivå.

10.4.5 Förebyggande arbete

SFS menar att lärosätena redan har ett lagstadgat uppdrag att arbeta med förebyggande insatser i jämställdhetsfrågor för anställda och likabehandlingsfrågor för studenter. Vi förespråkar att DO tillsammans med HSV ska få tydligare riktlinjer och möjligheter att granska, främja och ingripa i det arbetet.

Förslag 10.4.5 lyfter tydligt frågan om den psykosociala arbets-/studiemiljön och utifrån lärdomarna från de projekt som SFS har drivit med medel från Delegationen kan vi konstatera att det är ett stort problem både på grund- och forskarutbildningsnivå. I den mening stödjer vi ett förslag om bättre förebyggande arbete och noterar att det i sin tur är kopplat men inte begränsat till förslagen (10.4.2–10.4.4).